

Statistika članov »Matice Slovenske« poleg stanov.

Spisal Jos. Apih.

Nastopne vrste so skromen in nepopoln poskus, sestaviti statistiko članov »Matice Slovenske« poleg poklica ali poleg slojev »človeške družbe«, katerim pripadajo. Nepopoln je poskus zato, ker nimam dovolj podatkov, da bi gledé vseh stanov, zastopanih pri »Matici«, mogel točno povedati, v katerem razmerji podpirajo prvi naš slovstveni zavod. Zračuniti sem mogel to razmerje samó pri nekaterih stanovih in tudi gledé teh samó z ozirom na nekatere pokrajine slovenske. Glavna vira sta mi bila »Letopisa« za 1883. in 1888. l.; iz števila matičnjakov, kateri so zabeleženi v teh »Letopisih«, bomo pozvedeli »premikanje« v našem društvu v teku zadnjega poldesetletja; videli bomo, da število tu narasta, tam pada, in zasledili bomo morebiti marsikatero premisleka vredno resnico.

Članov je imela »Matica« 1883. leta 1517, leta 1888. pa 1710; priraslo jih je torej v teh letih 193, t. j. $12\frac{7}{2}\%$ ali $2\frac{5}{4}\%$ na leto. Recimo, da je ta narastaj nekako narastaj duševnega kapitala po prišteti obrestih, pa moramo priznati, da to obrestovanje ni ravno Bog vé kakó bogato, nego sicer jako varno, a venderle počasno. Napredovali smo vender, kajti od 1866—1885. l. je število matičnjakov letoma narastalo samó za $2\frac{1}{7}\%$, zboljšalo se je torej za $0\frac{3}{7}\%$, to je pa resničen napredek, saj znamo, da so v »Letopisih« zadnjih let zabeleženi samó pravi, t. j. plačujoči matičnjaki, dočim so v imenikih starejših »Letopisov« mnogi člani »ad honores«. Raz tega stališča smemo biti uverjeni, da je bil narastaj zadnjih let gotovo še izdatnejši.

Oglejmo si zdaj udeležbo pojedinih slovanskih pokrajin in dotični prirastek. Leta 1883. bilo je matičnjakov Kranjcev 727, t. j. $47\frac{9}{23}\%$ vseh matičnjakov, Štajercev iz obeh vladikovin 387 = $25\frac{5}{11}\%$, Korošcev 55 = $3\frac{5}{11}\%$, Primorcev 242 = $15\frac{5}{11}\%$, iz raznih krajev 106 = $6\frac{9}{11}\%$. Leta 1888. pa je bilo Kranjcev 850 = $49\frac{7}{11}\%$, Štajercev 380 = $22\frac{2}{11}\%$, Korošcev 65 = $3\frac{8}{11}\%$, Primorcev 270 = $15\frac{7}{11}\%$, iz raznih krajev 145 = $8\frac{4}{11}\%$. Poskočilo je torej število matičnjakov iz Kranjske za 123, t. j. za $16\frac{3}{11}\%$, s Koroškega 10 = $18\frac{1}{11}\%$, iz Primorja za 28 = $11\frac{5}{11}\%$, iz raznih krajev za 39 = $36\frac{8}{11}\%$; Štajercev se je pa izgubilo 7 = $1\frac{8}{11}\%$. Tukaj vidimo, katere pokrajine so najizdatnejše množile število matičnjakov; učinek se kaže tudi v dviganji, oziroma padanji relativnega razmerja med matičnjaki navedenih pokrajin; dočim

so novopristopivši kranjski člani zboljšali svoje odstotno razmerje za 1,78 ‰, Korošci za 0,18 ‰ in matičnjaki iz raznih krajev za 1,51 ‰, zaostali so Primorci za 0,16 ‰, Štajerci pa za celih 3,29 ‰. Odpadalo je Štajercev letoma 0,36 ‰, prirastalo pa Kranjcev po 3,38 ‰, Korošcev po 3,6 ‰, Primorcev po 2,31 ‰ in iz raznih krajev po 7,3 ‰. Koroški Slovenci so torej pobirali vrlo stopinje takoj za kranjskimi sosedi in so izpolnili svojo »narodno dolžnost« dokaj vestneje od bratov štajerskih; tisti 0,36 ‰, za katere je pojemalo število štajerskih matičnjakov, je samó na sebi neznatno, a ponavljajoče se je znamenje nekega kroničnega zla, nekega raka, katerega naj bi tam doli ob Dravi in Savinji kar najhitreje odstranili iz narodnega života, saj ne gloje samó nekaterih udov, nego slabí celoto našega národa. —

Da je priraslo toliko članov v »raznih krajih«, za to gre hvala v prvi vrsti sosedom Hrvatom; bilo jih je 1883. leta 41, 1888. leta pa 70, poskočilo je torej število za 29 = za 70,7 ‰.

Matičnjake sem razvrstil v te-le skupine: 1. Duhovniki in bogoslovci; 2. učitelji (profesorji, ravnatelji, odgojevatelji); 3. javni in 4. zasebni uradniki; 5. odvetniki in beležniki, 6. zdravniki; 7. posestniki, obrtniki, tovarnarji, zasebniki; 8. dijaki; 9. društva, knjižnice, zavodi, občine. Po absolutnem številu je te skupine razvrstiti tako-le:

I. Duhovniki. 1883. leta jih je bilo med matičnjaki 633, 1888. leta pa 676; pomnožili so se torej za 43 = 6,79 ‰ ali 1,55 ‰ na leto. Dočim pa je raslo absolutno število, padalo je relativno razmerje, kajti 1883. leta je bilo 41,73 ‰ vseh matičnjakov duhovnikov, 1888. leta pa samó 40 ‰. Ta prikazen se ne sme smatrati pojemajočim zanimanjem duhovnikov za »Matico«; relativno razmerje mora za duhovnike postajati tem neugodnejše, čim živahneje se zavedajo posvetni krogi naši tiste národne dolžnosti, katero so duhovniki od početka »Matice« izpolnovali, ko so v takó odličnem številu stopali v kolo matičnjakov. Absolutni narastaj in relativno padanje duhovniških članov »Matičinih« je torej dokaz, da zajema naše društvo vedno več rastočih sil iz ostalih krogov národne inteligence. Bog dáj, da bi začeli ti krogi še živahneje tekmovati z duhovniško gardo »Matice«!

Žal, da nam ni mogoče dognati, v koliki meri se udeležuje matičinega delovanja duhovščina pojedinih slovenskih pokrajin; dognati moremo to zgolj gledé ljubljanske in labodske vladikovine; v obeh je duhovščina národno takó jednotna, da smemo trditi, da je z jako malimi izjemami »sposobna« za matičnjaštvo; v obče ji pa nalaga gmotno stanje tudi nekako dolžnost, na tem polji pospeševati národni napredek.

Med člani ljubljanske vladikovine je bilo 1883. leta duhovnikov 294, leta 1888. pa 312, torej za 18 več = za 6₁₂ %; a dočim je med kranjskimi člani imela »Matica« 1883. leta 41₇₃ % duhovnih članov, padel je 1888. leta ta odstotek na 36₉₇ %. To relativno padanje bi se bilo pa lahko zavrnilo, saj je bilo 1888. leta samo 52 % vse kranjske duhovščine (broječe okroglih 600) v »Matico« vpisanih. Najdemo pa, ako se ozremo po posameznih dekanijah, jako različne razmere gledé udeležitve duhovnikov pri »Matici«. Prvo mesto zavzema dekanija bistriška: 83₃ % njene duhovščine najdemo med matičnjaki, takoj za njo prihaja Ljubljana z okolico z 83₁ %; Vipava z 80 %, Vrhnika z 78₉ %, Šmartno s 66₆ %, Postojina z 61₅ %, Ribnica s 55 %, Radovljica z 51₃ %, Kranj, Kostanjevica, Metlika, Cerknica in Idrija vsaka s 50 %, Loka s 47₀₆ %, Novo mesto s 43₂ %, Moravče z 38₅ %, Trebnje z 38₂ %, Kočevje s 36₄ %, Kamnik s 35₇ % in Šmárijje s 35 %.

Razvrstimo te dekanije po relativnem številu duhovnikov med matičnjake pojedinih dekanij. Jako so poučne nastopne številke: Duhovnih članov je bilo v dekaniji moravški 90₉ % vseh matičnjakov te dekanije, v kočevski in loški po 66₆ %, v trebánski 65 %, v šmárijjski 58₃ %, v vipavski 50 %, v litijski 48 %, v ribniški 47₈ %, v bistriški 47₆ %, v cerkniški 47₁ %, v kamniški 46₈ %, v radovljiški 45₆ %, v metliški 40₈ %, v novomeški 40 %, v leskovški 38₅ %, v kranjski 37₇ %, v idrijski 26₈ %, v ljubljanski 26₃ %, v vrhniški 25₈ %, v postojinski 20 %. Znamenito je to, da so óne dekanije, ki imajo relativno največ duhovnikov, med zadnjimi gledé števila vseh svojih matičnjakov: Moravče štejejo 11, Kočevje 12, Loka 24, Trebnje 20, Šmárijje 12, Vipava 24, Litija 25 članov, Ribnica 23, Bistrica 21, Cerknica 17; maloštevilni so matičnjaki tudi v dekaniji metliški (27) in idrijski (26), a vse druge imajo nad 30 članov: kamniška 32, radovljiška 46, novomeška 40, leskovška 39, kranjska 53, vrhniška 58, postojinska 40 in ljubljanska 300. To protislovje absolutnega in relativnega razmerja gotovo ni zvati prirodno, nego ima brez dvojbe razloge, ki bi se dali lahko odpraviti, izvzemši sevéda Kočevje in Ljubljano. Kdo je kriv, ne vemo, a inteligenciji ónih dekanij z malim številom matičnjakov in ogromnim relativnim številom duhovnih članov, kličemo: »Adame, kje si?« —

Primorske vladikovine so brojile duhovnih matičnjakov 1883. leta 102, 1888. pa 117, narastaj je bil torej za 15 članov, oziroma 14₇ % v petih letih. S tem prirastkom se ujema relativna razmer, 1883. leta je bilo med primorskimi matičnjaki duhovnikov

42¹⁵/₁₀₀, 1888. leta pa 42⁷/₁₀₀. Tu torej dobiva »Matica« iz duhovnih krogov še vedno več novih članov, nego iz ostalih plastij národovih. Kakšno je razmerje med celoto duhovnikov teh vladikov in duhovnimi matiĉnjaki, žal, da ne moremo povedati toĉno; ako pa je precĉj verjetno, da so vsi slovenski duhovniki primorski ĉlani »DruŹbe sv. Mohorja«, razvidimo to-le: Primorske vladikovine imajo blizu 400 slovenskih duhovnikov, katerih je v »Matico« vpisanih 117, t. j. 29²⁵/₁₀₀, ne baš obilno število!

Gledé števila matiĉnjakov se vrsté pojedine dekanije primorske tako-le: Gorica z 81 ĉlani, Trst s 77, Tomaj z 18, Ćrniĉe in Dolina z 12, Bolec, Koborid, Tolmin, Pazin z 9, Koper 7, Komen s 6, Sv. Peter in Kastav s 5, Jelšane s 4, Buzet s 3, Piĉan z 2, Kanal z 1 ĉlanom. Razvrstimo pa zdaj dekanije pólég relativnega broja duhovnih ĉlanov, pa dobimo nastopno razredbo: Piĉan, Kanal in Buzet imajo 100 % duhovnih matiĉnjakov, Dolina 83³/₁₀₀, Ćrniĉe in Komen po 75 %/100, Bolec in Koborid po 66⁶/₁₀₀, St. Peter 60 %/100, Gorica 50 %/100, Jelšane 50 %/100, Pazin 44¹/₁₀₀, Kastav 40 %/100, Tolmin 22²/₁₀₀, Trst 20⁷/₁₀₀, Tomaj 16⁸/₁₀₀ in Koper 14²/₁₀₀. Pri primorskih dekanijah pogrešamo torej tisto zgoraj poudarjano razmerje v oznaĉeni strogi obliki. Z ozirom na národnostne razmere in na nekoliko jako neugodni gmotni poloŹaj primorske duhovšĉine nam ni dalje o tem razmerji govoriti.

Nekako podobne razmere nam kaŹe kršĉka vladikovina, samó da nahajamo tu pólég absolutnega pomnoŹenja relativno padanje duhovskih matiĉnjakov. Leta 1883. je štela »Matica« na Koroškem 36 duhovnih ĉlanov, = 65¹/₁₀₀ vseh koroških matiĉnjakov; a doĉim je absolutno število se povikšalo na 39, padlo je do 1888. leta relativno na 60 %/100. Tega padanja se pa smemo gotovo veseliti, kot spadajoĉega v vrsto tistih prikaznij, ki svedoĉijo, da se polagoma daní v starem Gorotanu.

Ker ima Koroška okoli 170 slovenskih duhovnikov in bogoslovcev, vpisanih jih je torej v »Matico« doslej 22⁹/₁₀₀ — gotovo precĉj skromen del duhovšĉine slovenske kršĉke, a znane razmere tam severno od Ljubelja so krive tudi te slabe udeleŹitve pri »Matici«.

Izkljuĉno duhovne matiĉnjake nahajamo v dekaniji Doberlaves (6), Kanalska dolina (4), Spodnji RoŹ (3), Tinje (7); Velikovec ima jih 5 = 71⁴/₁₀₀ vseh svojih matiĉnjakov, Beljak 7 = 38⁸/₁₀₀ in Celovec 5 = 31²/₁₀₀.

StroŹe nego na Koroškem in Primorskem smemo preiskati in presoditi matiĉnjake duhovnike v skoro ĉisto slovenski vladikovini labodski; da pa ne delamo krivice, prištejmo še duhovnike, Źiveĉe v sekovski vladikovini in vpisane v »Matico«. Naravnost recimo: tu, na Štajerskem smo zasledili prikazen, ki nas je globoko uŹalila,

tembolj, ker se je nismo nadejali, akoprem smo že videli, da tam število matičnjakov v obče pada. Leta 1883. je bilo med matičnjaki 186 duhovnikov lavantinskih = $48\frac{97}{97}\%$ štajerskih matičnjakov; a 1888. leta samó 162, torej za 24, ali $14\frac{8}{8}\%$ menj; relativna razmerja pa je padla za $0\frac{84}{84}\%$, za to izgubo ni bilo nobene kompenzacije. Najnovejši šematizem navaja 444 duhovnikov živečih na spodnjem Štajerji, članov matičnih je bilo zadnje leto torej med njimi $36\frac{4}{4}\%$, zaostala je torej lavantinska duhovščina za ljubljansko za $15\frac{6}{6}\%$. Ako razvrstimo dekanije po relativnem razmerju med duhovniki pojedine dekanije v obče in med duhovnimi matičnjaki dotične dekanije, tedaj se vrsté dekanije v tem-le redu: V dekaniji Maribor desni breg je $77\frac{7}{7}\%$ matičnjakov med duhovniki (7 duhovnikov), Bistrica Slov. 70% (14), Šmártino $58\frac{8}{8}\%$ (10), Nova cerkev, Rogatec in Vuzenica po 50% (oziroma 7, 7, 4), Ptuj $45\frac{9}{9}\%$ (11), Kozje $44\frac{4}{4}\%$ (8), Ljutomer $43\frac{5}{5}\%$ (10), Jarenina 40% (6), Konjice $35\frac{2}{2}\%$ (6), Dravsko polje, $30\frac{7}{7}\%$ (4), Zavrč 30% (3), Št. Lenart $28\frac{6}{6}\%$ (6), Laško $28\frac{6}{6}\%$ (6), Braslovče $28\frac{3}{3}\%$ (4), Gorenji grad 25% (5), Brežice $24\frac{2}{2}\%$ (8), Saleška dolina 23% (3), Šmárijé $22\frac{2}{2}\%$ (4), Celje $17\frac{8}{8}\%$ (5), Maribor levi breg $17\frac{5}{5}\%$ (21), Vélika Nédelja $14\frac{3}{3}\%$ (2), Marnberg $11\frac{1}{1}\%$ (1).

Vzemimo v poštev óne dekanije, katere imajo najmenj po 10 matičnjakov, tedaj vidimo, da je bilo duhovnih matičnjakov v odstotkih v dekaniji Šmártino $83\frac{3}{3}\%$ (10 duhovnikov), Kozje $72\frac{7}{7}\%$ (8), Slov. Bistrica $66\frac{6}{6}\%$ (14), Rogatec $63\frac{6}{6}\%$ (7), Jarenina in Konjice po 60% (6 oziroma 6), Maribor pri Dravi $51\frac{2}{2}\%$ (21), Št. Lenart $46\frac{1}{1}\%$ (6), Gorenji grad $45\frac{5}{5}\%$ (5), Brežice $44\frac{4}{4}\%$ (8), Maribor za Dravo $41\frac{1}{1}\%$ (7), Braslovče 40% (4), Ptuj $35\frac{5}{5}\%$ (11), Ljutomer $31\frac{2}{2}\%$ (10), Celje $14\frac{7}{7}\%$ (5), Vélika Nédelja $12\frac{5}{5}\%$ (2).

Gledé duhovnih matičnjakov v »raznih krajih« nahajamo jako izdaten napredek. Leta 1883. bilo jih je med matičnjaki te skupine $9\frac{5}{5}\%$, 1888. leta pa $27\frac{59}{59}\%$. Da se je to razmerje za toliko zboljšalo za duhovnike, to so provzročili sešebno hrvaški duhovniki in bogoslovci, ki so pristopili k »Matici« v razmerno posebno velikem številu.

II. Matičnjaki iz jedra národovega: trgovci, obrtniki, posestniki (tovarnarji, zasebniki) zavzemajo drugo mesto. Leta 1888. jih je bilo $272 = 16\frac{09}{09}\%$ vseh matičnjakov; razmnožili so se od 1883. leta za $34 = 14\frac{28}{28}\%$, oziroma za $2\frac{35}{35}\%$ na leto, narastalo jim je torej število za blizu dvakrat hitreje od duhovnih matičnjakov. Med narastajem matičnjakov v zadnjih 5 letih je bilo $17\frac{6}{6}\%$ móž te skupine. Leta 1883. jih je bilo $15\frac{68}{68}\%$ vseh matičnjakov; torej se je relativno razmerje do 1888. leta dvignilo za $0\frac{11}{11}\%$. Ne vemo, če je to zboljšanje

v pravem razmerju s tistimi življi te skupine, kateri se smejo po svoji izobraženosti smatrati, rekel bi, sposobnimi za matičnjaštvo; zdi se nam skoraj preskromno.

Kranjskih posestnikov itd. bilo je 1888. leta med matičnjaki $192 = 22\frac{2}{3}\%$ vseh kranjskih matičnjakov, ali $70\frac{6}{10}\%$ vseh matičnjakov te vrste. Leta 1883. jih je bilo stoprav $162 = 22\frac{26}{100}\%$ kranjskih, in 68% vseh matičnjakov. Za $2\frac{8}{10}\%$ so torej napredovali kranjski posestniki itd., za iste odstotke so zaostali drugovi jim zunaj Kranjske. Na Kranjskem samem so se namnožili za $18\frac{5}{10}\%$, t. j. za $3\frac{7}{10}\%$ na leto.

Skupno število kranjskih matičnjakov posestnikov itd., podrobnejši pogled po pojedinih dekanijah gledé absolutnega in relativnega razmerja in namnožitve:

Dekanija	Ljubljana	Bistrica	Cirknica	Idrija	Kamnik	Kočevje	Kranj	Leskovec	Litija	Loka	Metlika	Moravče	Novomesto	Postojna	Radovljica	Ribnica	Šmarje	Trebnje	Vipava	Vrhnika
1)	65	7	3	9	5	0	19	5	1	2	6	0	6	16	12	7	0	0	7	23
2)	$21\frac{1}{3}$	$33\frac{1}{3}$	$17\frac{1}{3}$	$34\frac{1}{3}$	$15\frac{1}{6}$	0	$35\frac{5}{8}$	$12\frac{5}{8}$	4	$8\frac{1}{2}$	$22\frac{1}{2}$	0	15	40	26	$30\frac{1}{4}$	0	0	29	$39\frac{6}{10}$
3)	+	—	—	—	—	+	—	—	—	—	—	+	+	+	+	—	—	+	+	+
4)	5	0	3	0	2	0	6	1	2	2	2	0	2	8	9	0	1	1	3	13

1) = matičnjakov II. skupine 1888; 2) = v $\%$ matičnjakov te dekanije; 3) = od 1883—88 + ali — za; 4) = matičnjakov.

Absolutno največ matičnjakov posestnikov inajo torej dekanije: Ljubljana z okolico, Vrhnika, Kranj, Postojna in Radovljica, relativno največ pa Postojna, Vrhnika, Kranj, Idrija in Bistrica; pristopilo jih je v zadnjem petletji največ v dekaniji Vrhnika, Radovljica in Postojna; rakovo pot so šli v dekanijah Cirknica, Kamnik, Leskovec, Litija, Loka, Metlika, Šmarje in Trebnje; posestniki cirkniske dekanije so celó popolnoma izginili iz imenika matičnjakov!

Primorski posestniki itd. so se od 1883. do 1888. leta pomnožili za 2 možá, bilo jih je 28 1888. leta = $10\frac{3}{10}\%$ vseh matičnjakov te skupine; pomnožili so se za $7\frac{7}{10}\%$. Največ jih ima Trst, $16 = 20\frac{5}{10}\%$ vseh tržaških matičnjakov; Tomaj $5 = 27\frac{8}{10}\%$, Gorica $4 = 4\frac{8}{10}\%$, Tolmin, Jelšane in Kastav po 1, oziroma po $1\frac{1}{10}\%$, 25% in 25% .

Med koroškimi matičnjaki je 1888. leta posestnikov itd. 9, t. j. $13\frac{9}{10}\%$, za več nego polčetrni odstotek več nego na Primorskem. Od 1883. do 1888. leta so prirasli 4, pomnožilo se je torej jim število za 80% , malo da se ni podvojilo. Ti člani bivajo v nastopnih dekanijah: v beljaški 4, t. j. $22\frac{2}{10}\%$ beljaških matičnjakov, v celovski

istotako 4, t. j. 25 %/0, jeden pa v velikovski = 14 $\frac{2}{3}$ %/0. Ostale dekanije krške so brez te vrste matičnjakov.

Lavantinska vladikovina je brojila 1888. leta 39 posestnikov itd. med svojimi matičnjaki, t. j. 11 $\frac{1}{3}$ %/0 matičnjakov te škofije. Narasel je ta broj od 1883. leta sem za 1, t. j. za 2 $\frac{1}{6}$ %/0 v teku petih let! Lavantinska škofija je tudi tu zaostala za slovenskimi sestrami. — Največ se jih nahaja v dekaniji celjski in ljutomerski, a še tu samó po 7, t. j. 20 %/0 oziroma 29 $\frac{1}{3}$ %/0; Maribor za Dravo jih ima 4 = 23 $\frac{1}{3}$ %/0, Braslovče, Gorenji grad, Jarenina, Št. Lenart, Ptuj in Velika Nédelja po 2, oziroma po 20 %/0, 18 $\frac{1}{3}$ %/0, 20 %/0, 15 $\frac{1}{4}$ %/0, 6 $\frac{1}{4}$ %/0 in 12 $\frac{1}{6}$ %/0, Sl. Bistrica, Brežice, Konjice, Laško, Maribor pri Dravi, Šmárije, Šmártino, Vuzenice in Zavrč po 1, vse druge dekanije pa niti jednega (Dravsko polje, Kozje, Marnberg, Nova cerkev, Rogatec). Žalostno!

V »raznih krajih« in v inozemstvu je bilo 1888. leta posestnikov itd. pri »Matici« 4, t. j. 2 $\frac{1}{3}$ %/0 matičnjakov iz raznih krajev in iz inozemstva, v primeri z 1883. leta za 3. menj, torej znižanje za 42 $\frac{1}{8}$ %/0.

III. Tretje mesto med matičnjaki zavzemajo učitelji vseh vrst (izvzemši duhovne učitelje). Leta 1883. jih je bilo vpisanih v »Matico« 235, ali 15 $\frac{1}{48}$ %/0 vseh matičnjakov, leta 1888. pa 256, ali 15 $\frac{1}{16}$ %/0; navzlic absolutnemu prirastaju za 21 ali 8 $\frac{1}{24}$ %/0 je padlo relativno razmerje za 0 $\frac{1}{32}$ %/0, ker se je broj učiteljev za skoraj 4 %/0 slabeje pomnožil nego skupni broj matičnjakov. Na leto jih je priraslo samó za 1 $\frac{1}{79}$ %/0, nekaj, a prav malo več, nego pri duhovnikih.

Absolutno največ učiteljev je med matičnjaki ljubljanske škofije, namreč 81 ali 9 $\frac{1}{39}$ %/0 vseh matičnjakov te škofije in 31 $\frac{1}{7}$ %/0 vseh učiteljev-matičnjakov.

Od 1883. do 1888. leta se je ta broj pomnožil za 4 ali za 5 $\frac{1}{2}$ %/0 — jako neugodna razmnožitev pri stánu, spadajočem k inteligenciji. Relativno razmerje se je shujšalo za 1 %/0, — Vzemimo zdaj v poštev število vseh kranjskih učiteljev (profesorjev, ravnateljev) in poglejmo, v katerem razmerji podpira kranjsko učiteljstvo »Matico«. Vseh učiteljev ima (1887. l.) Kranjska 660, torej se jih nahaja v vrstah matičnjakov stoprav 12 $\frac{1}{2}$ %/0. Izmed ónih 81 učiteljskih matičnjakov je pa 36, t. j. 44 $\frac{1}{4}$ %/0 srednješolskih učiteljev, ljudskih učiteljev je torej samó 45 vpisanih v »Matico« — gotovo jako malo zastopnikov mnogobrojnih učiteljev, katerih je sevéda mnogo v neugodnem gmotnem položaji.

Izmed kranjskih dekanij se najbolj odlikuje Ljubljana po številu matičnjakov iz učiteljskih krogov; šteje jih 45 = 17 $\frac{1}{5}$ %/0 vseh matičnjakov te skupine, 55 $\frac{1}{6}$ %/0 vseh dotičnih kranjskih, in 15 %/0 vseh matičnjakov ljubljanske dekanije. Za njo prihaja Leskovec s 7 učitelji =

18 ‰, Novo mesto z 7 = 17 $\frac{1}{5}$ ‰, Radovljica in Vrhnika s po 5 = 10 $\frac{1}{3}$ ‰ in 8 $\frac{1}{5}$ ‰, Kranj s 4 = 7 $\frac{1}{5}$ ‰, Postojina s 3 = 7 $\frac{1}{5}$ ‰, Kamnik in Trebnje z 2 = 6 $\frac{1}{2}$ ‰ in 1 ‰, ostale dekanije imajo po 1., Idrija, Kočevje in Ribnica po nobenega matičnjaka-učitelja! — Sapienti sat! —

Primorske učitelje stavimo kranjskim drugovom za vzgled; dasi je večina gotovo v neugodnejših razmerah in dasi je tam broj slovenskih učiteljev izdatno manjši nego na Kranjskem ali Štajerskem, vpisanih jih je vendar 57 = 20 $\frac{89}{100}$ ‰ vseh matičnjakov učiteljev doslej v »Matici«. Od 1883. do 1888. leta jih je priraslo 10, razmnožili so se za 21 $\frac{2}{3}$ ‰, t. j. za celih 4 $\frac{24}{100}$ ‰ na leto; relativno razmerje pa znaša 1888. leta 21 $\frac{1}{10}$ ‰ in se je od leta 1883. zboljšalo za 1 $\frac{47}{100}$ ‰. Prvo mesto zavzema Gorica z 19 matičnjaki-učitelji = 23 $\frac{4}{10}$ ‰ svojih matičnjakov; potem Trst s 14 = 17 $\frac{8}{10}$ ‰, Koper s 5 = 7 $\frac{14}{10}$ ‰, Tomaj Koborid in Pazin s 3 = po 33 $\frac{3}{10}$ ‰, Bolec in Tolmin po 2 = po 22 $\frac{3}{10}$ ‰, Črniče, Komen, Št. Peter, Dolina in Jelšane po 1; ostale dekanije nimajo niti jednega.

Koroške učitelje zastopajo 4 učitelji v »Matici« = borih 6 $\frac{16}{100}$ ‰ koroških matičnjakov; še ti so pa skoro sami srednješolski učitelji. Od 1883. leta sem je prirasel 1 in je relativno razmerje dvignil za celi 1 $\frac{15}{100}$ ‰. Izmed óne četvorice so 3 v beljaški dekaniji = 16 $\frac{6}{100}$ ‰ beljaških matičnjakov; 1 pa v celovski. Mala udeležba koroških učiteljev je živa »signatura« koroških razmer. —

Lavantinska vladikovina z 52 učitelji matičnjaki = borih 14 $\frac{29}{100}$ ‰ vseh lavantinskih matičnjakov, hodi tudi v tem pogledu rakovo pot: 68 = 17 $\frac{66}{100}$ ‰ vseh ondotnih matičnjakov je brojila 1883. leta; 16 jih je torej odpadlo v petih letih, t. j. skoraj četrti del. — Pa vendar niso še nikdar nazvali Slovenski Štajer »tužnim«. — Rastreseni so óni učitelji-matičnjaki tako-le: v Celji (dekanija) 9 = 25 $\frac{7}{10}$ ‰ tamošnjih matičnjakov; v Ptuji 8 = 25 $\frac{8}{10}$ ‰, v Ljutomeru in Mariboru pri Dravi po 7 = 21 $\frac{8}{10}$ ‰, in 17 $\frac{3}{10}$ ‰, v Sl. Bistrici in Mariboru za Dravo po 4 = 19 ‰ in 24 ‰, v Rogatci 3 = 27 $\frac{3}{10}$ ‰, v Dravskem polju, v Jarenini in Veliki Nédelji po 2 = 33 $\frac{3}{10}$ ‰, oziroma 20 ‰ in 12 $\frac{5}{10}$ ‰, v Braslovčah, Brežicah, Št. Lenartu in Šmárijem po 1, v ostalih dekanijah — nobeden!

V »raznih krajih« je 1888. leta 62 učiteljev-matičnjakov, t. j. 37 $\frac{6}{100}$ ‰ vseh matičnjakov iz »diaspore« in 24 $\frac{2}{100}$ ‰ vseh matičnjakov učiteljev; napredoval je ta broj od 1883. leta sem za 22 móž = 55 ‰ ali na leto za 11 ‰. Lep napredek, h kateremu so izdatno pripomogli učitelji hrvaški (oziroma na Hrvaškem), katerih šteje »Matica« 28, t. j. 10 $\frac{9}{100}$ ‰ vseh matičnjakov te skupine. Častno je zastopan tudi Dunaj z 11 učitelji.

(Konec prihodnjic.)

plela, izgubil je ravnotežje in se nagnil bolj na Anino stran takó, da se je ta s strahom odmeknila in zajedno vzkliknila z zamolklim glasom: »Oh!« krepko me zgrabila za roko in rekla: »Idiva!«

Mislila sem, da se se je zbala ubogega prodajalca, ki se je naslonoil na zidec, ko je videl, da ga nečejo noge držati; pogledala sem ga pazljiveje in v tem vidim na tisti stari capi vézenje, ki je bilo pa blede in umazano, da ni bilo več znati barv. Vender zdelo se mi je vse to znano in vidèč še nekdej z zlatom vézeno črko »V«, ali zdaj umazano, kakor vse drugo — pogledam brzo mršavega capina in spoznam — Vinka!

Ana je vse to opazila prej nego jaz. Naglo je še ona segla v žep in mu dala, kar je imela pri sebi, na kar jo je on začujeno pogledal za nenavadni dar.

Hitro sva odšli; Ana ni mogla izpregovoriti besede. Meni pa je stopila pred oči nekdanja visoka, ravna rast in ta sedaj sključena postava Vinkova; njegove nekdej črne oči, polne čarobnega ognja, sedaj pa motne in rdče zalite, kar je prejasno pričalo, da je nesrečnik izgubljen — pijanec.

Ni na poti, ni domá nisem hotela omeniti čudnega srečanja, ker je tudi Ana molčala.

Ko smo bili po večerji samí, oklenila se je Ana svojega možá in mu razodela grozno srečanje. Molčé jo je poslušal, potem pa jo stisnil k sebi in rekel: »In da bi óni ne bil nekdej takó ravnal, kakor je, ti bi ne bila zdaj moja« . . .

»In ne takó srečna!« pristavila je Ana.

Statistika članov »Matiče Slovenske« poleg stanov.

Spisal Jos. Apih.

(Konec.)

IV. Javnih uradnikov (izvzemši učitelje, duhovnike in zdravnike) je bilo 1888. l. v »Matici« 193, = 11,43 % vseh matičnjakov; od 1883. l. jih je priraslo 38, = 24,5 %, torej na leto po celih 4,9 %, takó da prihajajo, kar se tiče absolutnega narastanja, takoj za duhovniki; ali gledé na relativno napredovanje zavzemajo javni uradniki prvo mesto; kajti 1883. l. jih je bilo 10,21 % vseh matičnjakov in so do 1888. l. napredovali za 1,22 %.

Na ljubljansko vladikovino spada od ónih 193 uradnikov 1888. leta 112, = 13²³/₁₀₀ vseh kranjskih matičnjakov in 58 % vseh uradnikov-matičnjakov. Napredovali so od 1883. leta za 31 mož, t. j. za 38²/₁₀₀, in razmerje med njimi in skupino kranjskih matičnjakov se je izboljšalo za 2⁰⁹/₁₀₀. Sevéda zavzema Ljubljana prvo mesto, broječa 50 matičnjakov te vrste, = 44⁶/₁₀₀ vseh kranjskih matičnjakov-uradnikov, in 16⁰/₁₀₀ vseh ljubljanskih matičnjakov. Za Ljubljano »ne pride dolgo, dolgo nič«, potem Novo Mesto in Vrhnika s 7, = 17⁶/₁₀₀ in 12 %; Leskovec, Litija, Postojina in Ribnica s 5, = 12⁸/₁₀₀ %, 20 %; 12⁵/₁₀₀ in 21⁷/₁₀₀ %, Kamnik, Rádovljica in Trebnje s 4, = 12⁶/₁₀₀ %, 8⁷/₁₀₀ in 20 %; Cirknica, Kočevje in Kranj s 3, = 17⁸/₁₀₀ %, 25 % in 5⁶/₁₀₀ %, Idrija in Metlika z 2, = 7⁷/₁₀₀ in 7⁴/₁₀₀ %; Bistrica, Loka in Šmárije štejejo po 1, Vipava jedina — nobenega!

Na Primorskem se je do 1888. leta v »Matico« bilo vpisalo 31 javnih uradnikov, = 11³⁶/₁₀₀ vseh primorskih matičnjakov, 16 % vseh matičnjakov te skupine. Napredovalo je uradništvo primorsko v tem oziru zadnjih pet let za 8 mož, = za 34⁷/₁₀₀, ali letoma za 6⁹/₁₀₀, kar je gotovo vse časti vredno; povzdignilo se je pa tudi óno krdelce med primorskimi matičnjaki za 1⁸⁶/₁₀₀.

Največ jih biva v dekaniji tržaški, namreč 18, = 23 % vseh tržaških matičnjakov ali 58 % vseh primorskih uradnikov-matičnjakov; v Tomaji so 4, = 22²/₁₀₀, v Gorici in Pazinu sta po 2, = 2⁴/₁₀₀ in 22²/₁₀₀, v Bolci, Komnu in Št. Petru je po 1.

Gorotan je zastopan po 6 javnih uradnikih, t. j. 9²/₁₀₀ koroških matičnjakov, ki so od leta 1883. napredovali za 50 %, takó, da jim je zdaj razmerje nasproti vsem koroškim matičnjakom za 2 % ugodnejše od 1883. leta. Ona šestórica živi paroma v Celovci, Beljaku in med posamezniki.

Južni Štajer je pa tudi gledé te skupine zapisan v »črno knjigo«, kajti samó 19 javnih uradnikov, katerih je ubogih 5⁵⁴/₁₀₀ vseh lavantinskih matičnjakov in 9⁷/₁₀₀ vseh uradnikov-matičnjakov, šteje tam doslej »Matica« med člani svojimi; relativno je zaostal južni Štajer celó za Koroško za 3⁶⁶/₁₀₀ in za Primorjem za celih 5⁸²/₁₀₀. A to še ni vse: dočim se je drugod množilo število uradnikov-matičnjakov, odpadlo jih je na Štajerskem od leta 1883.—1888. celó 6, to je, cela četrtina, in dosledno je relativno razmerje za 0⁹²/₁₀₀ postalo neugodnejše. Saj nahajamo pa tudi po pojedinih dekanijah jako malo matičnjakov te skupine: Ptuj ima 3, = 9⁶/₁₀₀ matičnjakov te dekanije; Brežice, Gorenji Grad, Št. Lenart, Ljutomer in Maribor pri Dravi po 2, nekatere dekanije po 1, med njimi n. pr. Celje(!); v vseh ostalih

(na Dravskem polju, v Jarenini, Konjicah, Mariboru za Dravo, Novi Cerkvi, Rogatci, Saleški dolini, Šmárjem, Šmártnem, Véliki Nédelji, Vuzenicah in Zavrči) pa niti jednega člana te vrste ni!

Še v »diaspori« jih je več, 1888. l. 25, = $15\frac{1}{16}$ % vseh matiĉnjakov v inoslovanskih krajih, doĉim jih je bilo pet let prej samó po 22 ali po $13\frac{1}{8}$ %. Mala polovica, namreĉ 12, biva jih na Dunaji, 6 v sekovski škofiji, 7 po raznih krajih Avstrije.

V. Društva, zavodi, občine in knjižnice zavzemajo peto mesto s 123, = $7\frac{2}{29}$ % članov matiĉinih leta 1888. Priraslo jih je od leta 1883.—1888. dobrih 26, namnožili so se torej ti ĉlani za $26\frac{1}{8}$ %, t. j. letoma za $5\frac{1}{3}$ %. Doĉim jih je bilo leta 1883. stoprav $6\frac{1}{3}$ % vseh matiĉnjakov, zboljšalo se jim je razmerje do leta 1888. za skoraj 1 %.

A to »premikanje« je jako raznovrstno gledé na pojedine pokrajine. Kranjskih članov te skupine je štela »Matica« 1888. leta 68, = 8 % vseh kranjskih matiĉnjakov in $55\frac{1}{2}$ % vseh matiĉnjakov te skupine, za 17, t. j. $33\frac{1}{3}$ % več nego leta 1883.; priraslo jih je torej letoma $6\frac{1}{6}$ % in proti ostalim matiĉnjakom kranjskim je njih veljava poskoĉila za dober 1 %.

Broj 20 članov te skupine, = $29\frac{1}{4}$ % vseh v »Matico« vpisanih društev itd. kranjskih in mala tretjina vseh članov matiĉinih iz te vrste jih je v Ljubljani z okolico, to je $6\frac{1}{6}$ % vseh matiĉnjakov te dekanije; dalje jih imajo Idrija, Postojina in Vrhnika po 5, = $19\frac{1}{2}$ %, $12\frac{1}{5}$ % in $8\frac{1}{6}$ % matiĉnjakov svojih, Novo Mesto, Kamnik, Loka in Metlika po 4, = 10 %, $12\frac{1}{6}$ %, $16\frac{1}{7}$ % in $14\frac{1}{8}$ %, Leskovec, Rádovljica in Vipava po 3, = $7\frac{1}{7}$ %, 6 % in $12\frac{1}{4}$ %, Bistrica in Kranj po 2, = $9\frac{1}{5}$ % in $3\frac{1}{7}$ %, Koĉevje, Litija, Šmárije in Trébnje po 1, Cirknica, Ribnica in Moravĉe nobenega.

Med primorskimi matiĉnjaki je bilo 1888. leta 23 društev itd., t. j. $8\frac{1}{13}$ % vseh primorskih matiĉnjakov; od leta 1883. je dorasel samó 1, narastaj torej $4\frac{1}{5}$ % v petih letih, letoma torej samó $0\frac{1}{9}$ %. Vender je članov te skupine $18\frac{1}{6}$ % vseh v »Matico« vpisanih društev itd. Ćetudi je pa na Primorskem naraslo óno število za 1, skrĉilo se je razmerje v primeri celoto primorskih matiĉnjakov za $0\frac{1}{66}$ %. Najveĉ jih šteje Gorica, namreĉ 9, = 11 % goriških matiĉnjakov in in 39 % vseh primorskih matiĉnjakov te skupine; potem prihaja Trst s 4, = 5 % svojih matiĉnjakov, Tolmin s 3, = $33\frac{1}{3}$ %, Ćrniĉe z 2, = $16\frac{1}{6}$ %, Koborid z 2, = $22\frac{1}{2}$ %; Dolina, Koper in Tomaj broje po 1, ostale dekanije nobenega.

Na Koroškem ima »Matica« sicer samó 3 ĉlane te skupine, to je samó $4\frac{1}{6}$ % vseh koroških matiĉnjakov; a tem veselejši je napredek

za 200 % od 1883. leta dalje, ko je bilo óno relativno razmerje sto-prav 1,8 %. Ona trójica spada v celovško (2) in beljaško (1) dekanijo.

Lavantinska vladikovina stoji, kar se tiče te skupine, absolutno na isti stopinji s Primorjem, šteje torej tudi 23 članov te vrste, ki pa so samó 7 % vseh lavantinskih matičnjakov; zaostal je južni Štajer za Kranjsko za 1 % in za Primorjem za 1,43 %. Prirasla sta od 1883. leta samó 2, = 9,5 %; zaradi rakove poti ostalih skupin je relativno skupina društev napredovala za 1,56 % nasproti vsem južnještajerskim matičnjakom. Navedeni člani te vrste so takó-le razvrščeni: Celje in Maribor pri Dravi jih imata po 4, t. j. 11,4 %, oziroma 9,8 % matičnjakov svojih, Braslovče, Gorenji Grad, Maribor za Dravo in Velika Nédelja po 2, Konjice, Kozje, Ptuj, Brežice, Ljutomer, Rogatec in Saleška dolina po 1, ostale dekanije pa niti tega ne.

Zunaj Slovenije je 6 matičnjakov te vrste, = 3,65 % vseh dotičnih matičnjakov; ta broj je od 1883. leta poskočil za 200 % in med vsemi matičnjaki v »diaspori« znaša ta skupina za 2,6 % več nego 1883. leta. Šestórica te vrste je jako raztresena po vseh vetrovih svetá.

VI. Zasebnih uradnikov, ki zavzemajo šesto mesto v absolutnem oziru, našteli smo 1888. leta 67, = 4,53 % vseh matičnjakov; poskočil je ta broj od 1883. leta za 4, = za 6,3 % in letoma za 1,26 %; zaradi toli neznatne razmnožbe se je tudi relativno razmerje obrnilo samó za 0,39 % na bólje, nego je bilo 1883. leta.

Več nego polovica, namreč 35, živi jih v ljubljanski vladikovini, = 4,14 % vseh kranjskih matičnjakov. Lep je bil narastaj za 10, = 40 %, t. j. za 8 % na leto. Teh biva 23 v Ljubljani, = 65,6 % vseh zasebnih uradnikov-matičnjakov kranjskih; ostali so raztreseni po vseh krajih.

Na Primorskem jih je bilo 1888. leta 10, = 3,67 % vseh primorskih matičnjakov in ker se je od 1883.—1888. leta 1 izgubil, vcvrla se je ta skupina v razmerji s celoto primorskih matičnjakov za 0,88 % Trst šteje te vrste članov 8, = 10 % matičnjakov svojih.

Odkar so odpadli 3 koroški člani te skupine, broji »Matica« tam gori samó 1 zasebnega uradnika med člani svojimi. Izgubila je istotakó 3 na Štajerskem in jih šteje 1888. leta samó 15, = 3,67 % lavantinskih matičnjakov, dočim jih je bilo 1883. leta še 4,68 %. V »diaspori« pa je prirasel 1, takó da jih je 1888. leta 6, = 3,64 % vseh izvanslovenskih članov matičinih.

VII. Dasi ne vem, koliko imamo slovenskih odvetnikov in beléžnikov, vendar si upam trditi, da je ónih 58 odvetnikov in beléžnikov, katere nahajamo med matiĉnjaki, takó izdaten del članov te skupine, da se ne morejo nikakor kósati gledé relativno živahne udeležbe z njo ostali stanovi naši; sevéda jih je samó 3,44 % vseh matiĉnjakov, ali kar se tiĉe razmerno skromnega števila advokatov in notarjev, gotovo je to že častno razmerje; poudariti je pa tudi, da je na novo stopilo jih v »Matico« od 1883.—1888. leta 8; za 16 % v petih letih in za 3,2 % na leto je poskoĉilo število matiĉnjakov te vrste; samó javni uradniki in društva itd. so pristopile razmerno v večjem številu nego odvetniki in beléžniki.

Med matiĉnjaki kranjskimi je 23 odvetnikov in beléžnikov, t. j. 2,7 % vseh kranjskih matiĉnjakov in 39,6 % vseh matiĉnjakov te skupine. Od 1883. leta jih je na novo pristopilo 4, = 22,2 %. Izmed njih jih je 7 v Ljubljani, t. j. 30,4 %, po 2 v Kamniku, Kranji, Leskovci, Metliki, Postojni in Rádovljici, po 1 v Idriji, Litiji, Novem Mestu in Vrhniki. Med njimi jih je 5 v Primorji, = 1,84 % vseh primorskih matiĉnjakov, vsi, razven 1 (v Tolminu), bivajoĉi v Gorici. Leta 1883. jih je bilo ravno toliko. Jediní koroški odvetnik-matiĉnjak (v Velikovci) reprezentuje 1,5 % vseh koroških matiĉnjakov, doĉim je 1883. leta reprezentoval za 0,3 % več.

Broj 25 odvetnikov in beléžnikov šteje »Matica« med člani v lavantinski vladikovini in res z veseljem konstatujemo, da v tej skupini nadkriljuje vse ostale pokrajine slovenske. Broj 43 % vseh matiĉnjakov te skupine biva na Slov. Štajerji, 7,29 % vseh lavantinskih matiĉnjakov spada sémkaj, doĉim je 1883. leta 18 matiĉnjakov odvetnikov in beléžnikov kazalo stoprav 4,66 %; narastaj znaša torej 38,8 % in je relativno razmerje izboljšal za 2,64. Žal, da so si ostale skupine pridobile za to ugodnejše razmerje preveĉ — negativnih zaslug, poleg katerih se tem lepše blišĉi iskreno rodoljubje odvetnikov in beléžnikov. Ti pa so raztreseni takó-le: Celje, Maribor pri Dravi in Ptuj jih štejejo po 4, = 11,4 %, 10 % in 12,9 % matiĉnjakov svojih, Brežice 3, = 16,0 %, Ljutomer in Velíka Nédelja po 2, = 6,2 % in 12,5 %, Slovenska Bistrica, Konjice, Kozje, Št. Lenart, Saleška dolina in Šmártino po 1.

V »diaspori« so 4 člani te skupine, = 2,43 % vseh ondotnih matiĉnjakov, za 3 menj nego 1883. leta, ko jih je bilo 4,3 %.

VIII. Zdravníkov je bilo med matiĉnjaki 1888. leta 40, = 2,31 % vseh matiĉnjakov, 1 menj nego 1883. leta, ko je bilo relativno razmerje 3 %. Teh 18, = 45 % jih biva na Kranjskem, = 2,12 %

vseh kranjskih matičnjakov, baš toliko kakor 1883. leta. Ker je v tem narasel broj matičnjakov, znižalo se je relativno razmerje za $0,35\%$. Vseh zdravnikov je na Kranjskem 74, torej je samó $24,3\%$ vpisanih v »Matico«. Broj 9 zdravnikov-matičnjakov je v Ljubljani, torej ravno polovica, = 3% ljubljanskih matičnjakov; po 2 v Kranji in Leskovci, po 1 v Kamniku, Litiji, Šmártnem, Vipavi in na Vrhniki.

Na Koroškem sta 2, 3% koroških matičnjakov, 1 več nego leta 1883.; jeden v Celovci, drugi v Beljaku. Samó 8 jih broji lavantinska vladikovina, = $2,33\%$ tamošnjih matičnjakov. Pa tu je že spet tista nesrečna »rákova pot«, ki znači lavantinsko škofijo. Leta 1883. jih je bilo 13, = $3,62\%$ vseh lavantinskih matičnjakov, torej za 5, ali za $38,5\%$ več nego 1888. leta! — Dekanije Konjice, Št. Lenart, Ljutomer, Maribor pri Dravi, Ptuj, Saleška dolina, Šmárije in Vélíka Nédelja. — Na vsem Primorskem sta samó dva zdravnika med matičnjaki, = $0,73\%$ vseh primorskih matičnjakov, in sicer je jeden v Trstu, drugi v Gorici.

Broj 10 matičnjakov-zdravnikov biva v »raznih krajih« neslovenskih, t. j. $6,09\%$ vseh izvenslovenskih matičnjakov, za 3 ali $42,8\%$ več nego 1883. leta, ko je imela tedanja sedmórica stoprav $4,3\%$ vseh matičnjakov v »diaspori«. Največ, namreč 6, biva jih v sekovski vladikovini, imenovana v Gradci, 3 na Hrvaškem, 1 v Dalmaciji.

IX. Neprijetna čustva budí pogled na deveto skupino, v katero spadajo slušatelji visokih šol; dijaki srednjih šol smejo biti samó naročniki, nikakor pa ne člani društvu, zato jih tukaj ni vštevati; samó to je konstatovati, da je broj naročnikov jako majhen. Celó nerazumno malo se pa nahaja med matičnjaki visokošolcev, namreč smešno majhna četica petórica, = $0,3\%$ vseh matičnjakov, celó za 7 menj nego 1883. leta. Jako čudna prikazen je dalje, da nima »Matica« med graškimi visokošolci niti jednega člana, dočim je jedini dunajski član, stud. jur. Otakar Rybař, če se ne motimo Čeh. Slovenca akademika med dunajskimi matičnjaki ni niti jednega. Zaman iščemo razlogov tej prikazni, saj je vender uprav akademiška omladina bila vsekdar, odkar se je vzbudil národ naš, ognjišče navdušenega zanimanja za idealne težnje národove; na tem ognjišči ni brlelo rodoljubje líki umirajoča »lésčerba«, nego je žil goreč plamen, takó da so ga čutili celó sosedni akademiški krogi, saj se še živo spominjam akademiških svojih let, ko smo bili slovenski visokošolci spoštovana »družina« v bivši »akademische Lesehalle« dunajski. Res, da je večina akademiške naše omladine bila precěj malomarna, ko si je izbirala roditelje po siromaških kmetskih hišah, ne pa po palačah bogatinov;

vem, da je večina srečna, ako ji ustanove in ubijanje s tujih očetov trdoglavimi páglavci ali pisárski pôsel podaje toli novcev, da si more kupiti v modernem »přitaneji« alias »ljudski kuhinji« za 15 novcev tistega jedila, ki je sicer dobro, ali mlademu želodcu baš zadoščuje, da lože — strada. Vse to je res dandanes, kakor je bilo pred petnajstimi leti — in vender je med óno in denašnjo dóbo velik razloček, ako pogledamo v imenike matiĉnjakov. Evo, dokaza: Število matiĉnjakov med visokošolci

dunajskimi:

Leta 1873.: 11; leta 1874.: 23; leta 1875.: 26; leta 1876.: 16; leta 1877.: 13; leta 1878.: 15; leta 1879.: 1; leta 1880.: 2.

graškimi:

Leta 1873.: 11; leta 1874.: 10; leta 1875.: 7; leta 1876.: 16; leta 1877.: 8; leta 1878.: 7; leta 1879.: 7; leta 1880.: 1.

Ĉudno: na Dunaji je bilo do leta 1878. dokaj matiĉnjakov visokošolcev; leta 1879. pa je samó 1 še! V Gradci se je vršil ta polóm leto pozneje. — Morebiti nam pojasni kdo to nam nerazumno prikazen; na tem mestu pa se je nam zdelo potrebno, s številkami osvetliti jo in tem potem razkriti jedno tistih ran, katere bode treba zaceliti, ako hoĉemo z združenimi silami dvigniti »Matico« svojo do tiste stopinje, na kateri bode mogla zaista plodovito delovati v prosveto in slavo národa slovenskega.

Tej ĉrtici dostavljamo željo, ĉisto zasebno željo gledé nekaterih nalog, katere izvršuj »Matica« v najbližnji bodoĉnosti. Nikakor ne mislimo, da mora »Matica« gojiti izključno zgodovinsko znanost in zane-marjati ostale znanosti, dasi smo te misli, da mora »Matica« držati se načela, da podaje članom duševne hrane gledé tvarine in oblike takšne, da je res pouĉije vsaj velika večina matiĉnjakov, a ne, da bi jo kot neprijajoĉo duševnemu obzorju postavila na polico ĉrvom in muham za krmo. Vender se mi zdí potrebno, da sedanji, toli pomlajeni, ĉili in marni odbor poskrbí članom nadaljevanje in dovršitev »Slovanstva«. Glejte, nemški naši sodržavljani so uvideli potrebo, seznaniti se z zgodovino in životom národov sosebno naše Avstrije; zadnja leta so izšle v Nemcih razne zbirke knjig o Ĉehih, Poljakiĉ itd., o teh národov ozémliji, zgodovini, književnosti, etnologiji itd. Pravega Avstrijca mora to veseliti, in pritrditi mora cesarjeviĉu Rudolfu, ki smatra v predgovoru k »Oesterreich-Ungarn in Wort und Bild«, gojitev národopisja jako važnim faktorjem, budeĉim ljubezen do skupne

domovine naše. Kdor živi v Nemcih, ima dosti prilike opazovati, kakó malo vedó ti naši sodržavljani o pojedinih pokrajinah avstrijskih, kakó je Nemec n. pr. ako se je peljal kdàj čez Kras, uverjen, da je to podoba vse Kranjske. Vedno še ceni naš Nemec samó tiste književne proizvode, ki so tiskani v Lipsiku ali Berolinu; on čita jedino óne ilustrovane liste, ki izhajajo tam gori ob Pleissi in Spreji; zaničljivo jih vrže stráni, ako jih zalaga dunajski knjigotržec; mnogobrojni knjigotržci, prišedši k nam od óne strani črno-žoltih mejnikov, snujejo »lesezirkele« po vzgledu ónih, katere so videli domá, in katere liste podajejo tu naročnikom? Samó lipske in berolinske! In kaj je tem vsebina? O domovini naši čitaš jako redkokrat kàj, in še to je obično takó neosnovano, neistinito in pretirano tendencijozno, da človeka kar jeza grabi. Tem podrobnejši so popisi nemških mest, gradov, národnih šeg, noš itd. in ni skoraj številke brez vsaj jedne podobe vladarja sosedne nam Nemčije; navadno pa slikajo in opisujejo ti listi z jako minucijozno natančnostjo, »wie er sich räuspert und wie er spuckt!« No, pa to ne bode zameril nikdo lojalnim podanikom novonemškega cesarja; odpustil jim bode rad tudi še tisto, kar je pri tem obožavanji bizantinisma. A kdor podaje takšno hrano skoraj brez živo potrebnega protitežja in korekture sodržavljanom našim, ta zlorabi vzgojevalno silo te duševne hrane, ta privaja s podobo in besedo okó, um in srce idejam, ki polagoma lahko ostudijo državljana domovini svoji. — Tudi za nas Slovence ta vpliv ni takó neznaten, saj smo mi v toliko ozirih pravi pravcati — Nemci. Tembolj nam je živo potreba knjig, seznanjujočih nas z vsemi národi, najprej s slovanskimi, bivajočimi v Avstriji in zunaj nje. »Slovanstvo« je obetalo nam biti vodnik na tem polji; druge knjige bi dopolnile zbirko národopisnih knjig. Toliko let že počiva nadaljevanje »Slovanstva«, skoraj bi se bal, da nas tudi tukaj šiba tista navada slovenska, da začenjamo graditi poslopje na toliko krajih, kakor smo liki otroci zvtali jamice v zemljo, potem pa popuščamo začeto delo, da priča o nevztrajnosti naši! — Na delo torej pri »Slovanstvu«, matičnjaki bodo radostni pozdravljali sléharo novo knjigo. Saj ni treba, da bi moral prevzeti »Čehe« samó jeden pisatelj, drugi pisatelj pa »Poljake« itd.; marveč moramo i mi si razdeliti delo med sabo; jeden strokovnjak nam slikaj zemljo, drugi zgodovino, tretji književnost, četrti gmotno kulturo, peti národno dušo itd. in gotovo bode »Matica« najgotoveje in v jako kratki dóbi dovršila začeto delo. Takó bi prišli v razmerno kratki dóbi do obširnega zemljepisa in národopisa, kateremu bi potem ali že medpotoma se pridružili primerni zemljevidi.